

Verslag voorlichtingsbijeenkomst: “Van beoordelen naar accrediteren: wat verandert er voor u?”

Datum: 30 september 2015

Locatie: ministerie SZW, Muzenzaal

Dagvoorzitter: Harriet Verkleij

De ochtend werd geopend door Rob Triemstra, Plv. Directeur Gezond en Veilig Werken (SZW). Hij gaf in zijn speech aan dat de werkrelatie tussen SZW en de aanwezigen al een lange geschiedenis heeft. Een geschiedenis waar we best trost op kunnen zijn. Hoewel de stelselwijziging van enkele jaren geleden nog niet is uitbalanceerd, komen er nieuwe veranderingen op ons af. Certificerende instellingen, die overigens conformiteitsbeoordelingsinstanties (CBI's) zullen gaan heten, worden door de Raad voor Accreditatie (RvA) beoordeeld op basis van de eisen in onze regelgeving. Europese regelgeving dwingt de RvA nu om alle activiteiten anders dan accreditatie te stoppen. Dat houdt in dat de SZW beoordelingen uiterlijk eind 2018 beëindigd moeten worden. Hierna zal de RvA uitsluitend nog accrediteren. Alternatieven voor certificatie door geaccrediteerde instellingen zijn ook denkbaar, zoals persoonsregistratie. Indien er geen noodzaak meer is voor een wettelijke regeling, kan de beëindiging daarvan ook worden besproken.

De stap van beoordelen naar accreditatie is noodzakelijk, omdat dit het gevolg is van nieuwe Europese regelgeving. Aangezien de huidige eisen in de schema's maar voor maximaal 10% van de accreditatienormen afwijken, vergt deze overgang maar een betrekkelijk kleine stap. Dit is mede te danken aan de intensieve arbeid aan de schema's van de afgelopen jaren.

Certificatie is vanaf 2016 een prioriteit voor de directie Gezond en Veilig Werken. Alle activiteiten zijn gebundeld in een programma certificatie, ondersteund door TNO en onder coördinatie van programmaleider Marcel Wilders.

Ochtendprogramma

Tijdens het ochtendprogramma werden verschillende presentaties gegeven over de overgang van beoordelen naar accreditatie of naar een andere vorm van kwaliteitsborging. Eelco Ronteltap, Senior beleidsmedewerker EZ, lichtte de wijzigingen in de Europese regelgeving toe. Hij gaf aan dat de aanleiding voor de overgang van beoordelen naar accreditatie de gewijzigde Europese regelgeving is. De Europese Commissie constateerde dat er in de lidstaten een uiteenlopende praktijk van aanwijzen en toezicht op conformiteitsbeoordelingsinstanties bestond, wat de werking van een uniforme Europese markt in de weg staat. Met de verordening 765/2008, die accreditatie als uniform instrument centraal zet, wordt dit opgelost. Hoewel de verordening met het oog op de uniforme Europese markt voor producten is opgesteld, heeft deze consequenties voor alle vormen van conformiteitsbeoordelingen, ongeacht of deze wettelijk of privaat zijn vastgelegd. De verordening schept een kader, maar laat ruimte voor aanvullende eisen, in zogenaamde sectorale overeenkomsten, zoals certificatieschema's.

Accreditatie wordt er mee geharmoniseerd, maar op het niveau van conformiteitsbeoordeling blijft er ruimte voor nationale schema's.

Ed Wieles, hoofd strategie en ontwikkeling van de RvA, gaf aan wat het inhoudt als men geaccrediteerd is, namelijk dat de organisatie competent is om een bepaalde activiteit uit te voeren. Het proces van de aanvraag voor accreditatie kent een aantal stappen. De doorlooptijd van een accreditatieaanvraag is afhankelijk van de gereedheid van de aanvrager. Wettelijk is een termijn van een half jaar bepaald waarbinnen een besluit moet worden genomen, maar als er voor de aanvrager nog aanpassingen nodig zijn, dan kan de termijn verlengd worden met een half jaar. Het gebeurt echter ook dat een accreditatie binnen enkele maanden kan worden verleend.

Er werd gevraagd wat de kosten zijn van accreditatie. De kosten zijn voor een niet te omvangrijk terrein ongeveer €15.000. Daarnaast worden er kosten in rekening gebracht voor de jaarlijkse controle (€5000-10.000) en contributie (€3000).

Er werd een vraag gesteld hoe de RvA omgaat met de situatie wanneer de uitvoerende organisatie meer expertise heeft dan de RvA. Ed Wieles gaf aan dat dit een interessant vraagstuk is en het antwoord daarop niet eenduidig is. Is het namelijk nodig dat de RvA evenveel of zelfs meer kennis heeft om te kunnen accrediteren? Dat is vaak niet nodig. Wel is het van belang dat de RvA weet waarop het moet toetsen en waarop te beoordelen. Ook huurt de RvA vaak onafhankelijke expertise in. Vervolgens werd er gevraagd hoe blijkt dat de RvA competent is om te accrediteren. Het formele antwoord hierop is dat de RvA aantoonbaar voldoet aan de eisen uit ISO/IEC 17011. Dit geeft een "*presumption of conformity*" met betrekking tot de eisen die de Europese verordening (EC)765/2008 aan accreditatie-instanties stelt. Door peer evaluaties van de European co-operation for Accreditation wordt de RvA zelf beoordeeld. Op grond van de positieve beoordelingen mag geconcludeerd worden dat de RvA competent wordt geacht door EU-collega's.

Op grond van een vraag of de RvA schemabeheerders niet kan ondersteunen bij problemen met het vertalen van inhoudelijke kennis naar eisen die accreditatie waardig zijn, gaf de heer Wieles aan dat de RvA niet mag adviseren, omdat ze anders terecht komt in het beoordelen van eigen adviezen, wat op gespannen voet met de eis van onafhankelijkheid staat. In die gevallen zal de schemabeheerder de ontbrekende expertise van anderen moeten betrekken. Bijvoorbeeld van CBI's, of consultancy bureaus.

Marcel Wilders, programmaleider certificatie (SZW) lichtte de visie van SZW toe. SZW is systeemverantwoordelijk voor veilige en gezonde arbeidsomstandigheden. Dat betekent dat de minister altijd politiek verantwoordelijk blijft voor het geheel. Vanuit die invalshoek zal SZW voorstellen voor de overgang naar accreditatie of alternatieve vormen van kwaliteitsborging beoordelen. Voor SZW is van belang dat de zelfwerkzaamheid van betrokken partijen wordt versterkt. Daarom krijgen zij ook het initiatief bij de keuze voor de meest geschikte vorm van kwaliteitsborging. Hun voorstel zal uiteindelijk de instemming van SZW moeten verkrijgen, gezien haar systeemverantwoordelijkheid. Indien er voor een wettelijk verankerde kwaliteitsborging geen aanleiding meer is, kan de verplichting vervallen. Het huidige certificatiestelsel vergt teveel onderhoud. Waarschijnlijk ervaren de betrokken partijen dit ook

zo, maar voor SZW geldt dat zeker. De inrichting van het toekomstig stelsel zal moeten leiden tot meer robuustheid en minder frequent onderhoud. Daarbij is accreditatie niet de enige smaak.

Alternatieven zijn denkbaar en bespreekbaar en moeten eind 2018 operationeel zijn. Marcel Wilders noemde in zijn presentatie de verschillende opties en daarnaast gaf hij inzicht in het afwegingskader wat kan helpen bij de keuze. Eén ding is duidelijk: de beoordeling tegen SZW-eisen door de RvA komt te vervallen. Ook noemde Marcel Wilders de mijlpalen voor deze transitie (zie presentatie, dia 15). SZW biedt kosteloos ondersteuning door TNO aan bij het keuzeproces. Dit wordt in overleg met de beheerstichting ingevuld. Deze ondersteuning is echter niet ongelimiteerd.

Uit de zaal kwam de vraag naar voren hoe om te gaan als er binnen een werkveld meerdere CBI's schema eigenaar zijn. SZW zal vastleggen dat er maar één geharmoniseerd schema op één werkveld kan zijn. De CBI wordt door de RvA verantwoordelijk gehouden voor een kwalitatief goed schema. Gezien de eis van SZW dat er slechts één geharmoniseerd schema kan zijn met een geharmoniseerde uitvoering door de CBI's dwingt dat het gebruik van een Centraal College van Deskundigen af. Die bestaan al bij de beheerstichtingen, waardoor het dus te verwachten is dat de huidige CCvD's blijven bestaan. Temeer daar het oprichten van een ander CCvD te verplichting oplevert weer dezelfde betrokken partijen hierin te laten participeren. Marcel Wilders gaf daarom aan: "Waarom iets veranderen als het nu al goed gaat?".

Middagprogramma

Na de lunch nam Simone Wiers, beleidsmedewerker (SZW), het over en demonstreerde een voorbeeld van de inrichting van een persoonsregistratieregeling. De doelgroepen voor de wettelijke registers zijn voornamelijk de kleine werkvelden zoals werken met ontplofbare stoffen, vuurwerk en gasdeskundige tankschepen. Deze zijn zo klein dat de overhead voor een certificatiestelsel onbetaalbaar is. Er zal gewerkt worden met een basisregister waarin alle bekwame werknemers in opgenomen zijn. Werkgevers kunnen aan de hand van persoonsgegevens controleren of deze persoon geregistreerd staat (niet in geval van politie/defensie om veiligheidsredenen).

Er werd gevraagd wie het opzetten van dit register financiert. SZW gaf aan dat hiervoor deels een subsidie is versterkt, maar dat ook de doelgroepen zelf hebben bijgedragen. Ook werd er gevraagd of bepaalde opleidingen verplicht worden. De opleiding wordt vrijgelaten, maar er worden wel eisen gesteld aan de examenbureaus en de eindkwalificaties.

Ed Wieles gaf in zijn tweede presentatie inzicht in proces- en managementcertificatie. Procescertificatie is een specifieke vorm van productcertificatie. De certificatie betreft het proces waarvan de output bestemd is voor de klant (dus geen ondersteunende processen). Managementsysteemcertificatie stelt eisen aan managementsystemen. Deze varianten zijn dus wezenlijk anders dan persoonscertificatie.

Paul Schröder, expertisehouder accreditatie van persoonscertificatie bij de RvA, sloot hierop aan door inzicht te geven in persoonscertificatie. De RvA beoordeelt of CBI's op competente, consistente en onpartijdige wijze hun werk doen binnen een technisch werkgebied. Met het verlenen van accreditatie

verklaart de RvA dat een persoonscertificatie-instelling competent en onpartijdig is om zelf te toetsen of iemand bekwaamheden bezit.

Paul Schröder ging in op het wezen van persoonscertificatie. Persoonscertificatie vindt plaats in de open setting, wat betekent dat iedereen die denkt in aanmerking te kunnen komen voor certificatie ook de mogelijkheid moet hebben toegang te krijgen tot de certificatiediensten. Daarom is het noodzakelijk dat de CBI een werkwijze hanteert waarmee daadwerkelijk de kennis en kunde van iemand wordt getoetst, ongeacht waar die persoon de competenties opgedaan of verkregen heeft. Het betekent tevens dat alleen iemands competentie getoetst en gecertificeerd wordt: de aspecten kennis en vaardigheden, en eventueel ook beroepshouding. De verklaring ziet dus toe op iemands blijvende competentie, waardoor er bij herhaling een toetsing op de kennis en vaardigheden plaatsvinden. Er wordt uitdrukkelijk niet verklaard dat een persoon de competenties ook toepast in de praktijk. Ook de uitkomst van het handelen van de persoon valt buiten de verklaring. Vaak wordt ten onrechte verondersteld dat deze laatste aspecten ook worden gedekt.

Een vraag uit de zaal was of men een opleiding of diploma verplicht kan stellen. Het antwoord luidde dat de persoonscertificatie-instelling zelf behoort te toetsen of iemands voldoet aan competentie-eisen, maar dat een opleiding of diploma zou kunnen dienen als toelatingseis mits die voorwaarde logisch voortkomt uit het functieprofiel.

Discussie

Het tweede deel van de middag nam discussieleider Max Herold (SZW) het over en werden er een aantal stellingen besproken die de deelnemers in de loop van de dag hadden ingediend. De indieners gaven een toelichting op hun stelling, waarna de andere deelnemers hierop konden reageren. De sprekers gaven hun mening over de ingebrachte stellingen en beantwoorden vragen.

De eerste stelling die behandeld werd luidde:

De sjoemel-software van Volkswagen (min of meer oogluikend toegestaan door de overheid) is reden om de rol van de overheid versus de markt te herijken

Er werd direct een tegenvraag gesteld, namelijk: welk systeem is wel bestand tegen bewuste malversatie? Transparantie is een begin, maar aanpassingen zijn gaande weg nodig om het systeem almaal te verbeteren. Sjoemelen kan je helaas nooit helemaal voorkomen. Vaak is het zo dat economische belangen ten grondslag liggen aan het sjoemelen. Het is goed voor het imago om zich wel aan de eisen te houden, je doet het dan voor jezelf (intrinsieke motivatie). Dit kan een positieve weerslag hebben op het bedrijf.

In de discussie werden vervolgens drie groepen onderscheiden: 1) diegene die willens en wetens overtreden 2) degene die willens en wetens voldoen 3) de twijfelaars en degene die niet bekend zijn met de eisen. Alleen deze laatste groep kan over de streep getrokken worden met behulp van certificatie. Voor de groep die niet wil naleven, is certificatie niet het juiste instrument. Dit kan worden tegen gegaan door handhaving (I-SZW, politie).

Het feit wie eigenaar wordt van het schema is afhankelijk van de huidige relatie tussen CKI en beheerstichting. Dit betekent dat de toekomstige schema's dus een erfenis worden

De stelling is hier gericht op het feit dat de samenwerking tussen de beheersstichting en de CBI's op het moment heel goed is, maar dit zou in de toekomst kunnen veranderen. De vraag speelt dan op wat er gebeurd met de 'erfenis'. Er zijn basisafspraken nodig over erfenis en eigendom. De indiener was van mening dat alle stakeholders betrokken moeten worden. Dit kan door middel van een CCvD maar ook andere vormen zijn denkbaar. Daarnaast gaf men aan dat er een officiële beheerder moet zijn, maar deze persoon kan niet alleen acteren. Indien het schema veranderd wordt, dan is het van belang dat alle stakeholders vertegenwoordigd zijn. Dit om te voorkomen dat grote bedrijven hun eigen belangen doordrukken. Er moet sprake zijn van evenredige vertegenwoordiging. De RvA houdt hier toezicht op. Marcel Wilders gaf aan dat deze eis ook door SZW gesteld zal worden zolang er een wettelijk verplichte certificatie geldt.

Daarnaast gaat SZW in de Arbowet vastleggen dat er per branche maar één geharmoniseerd schema kan bestaan. Als er verschillende partijen zijn die hier mee werken, is het aan hen om hier samen uit te komen. Alle betrokken partijen, waaronder de CBI's, dienen de mogelijkheid te hebben vertegenwoordigd te zijn in het CCvD. Dat is momenteel ook vastgelegd in de convenanten tussen SZW en de beheersstichtingen. De beheerstichting kan (net zoals nu) verantwoordelijk blijven, maar dit is strikt genomen geen voorwaarde bij accreditatie. Daarentegen is de verwachting dat het zo blijft zoals het nu is, omdat ook bij een alternatieve constructie er een CCvD moet zijn waarin betrokken partijen vertegenwoordigd zijn. Feitelijk verandert er dan eigenlijk niets.

CBI stelt een CCvD in, opererend onder een beheerstichting. Na verloop van tijd bekoelt de relatie; kiest dan de CBI een andere BS, de BS een andere CBI – of zijn beide tot elkaar veroordeeld?

Men is bang dat het in de toekomst mis kan gaan tussen de beheerstichting en de CBI. De vraag hoe het moet als het misloopt blijft leven onder de deelnemers. De 'erfenis' behoort uiteindelijk aan niemand toe, alle partijen hebben hier een deel in. Men is voor het koesteren van de 'erfenis'. Transparantie is hierbij een belangrijk uitgangspunt: de beheerstichting moet transparant zijn over alle (mogelijke) wijzigingen naar de stakeholders en SZW. Dit zorgt uiteindelijk voor de beste bewaring. Mocht de samenwerking mislopen, dan is eventueel mogelijk dat SZW het gesprek tussen partijen faciliteert om er voor te zorgen dat alles weer goed zal verlopen. Iemand grapt dat er dan een relatietherapeut aan te pas moet komen. De schema's zijn publiek bezit, want de schema's zijn onderdeel van de regelgeving. Er is door veel partijen hard aan gewerkt. Mocht het beheer niet goed gaan, dan kan er gezocht worden naar een andere schemabeheerder. Men refereerde aan gelukkige huwelijken: maak nu vast een plan voor slechtere tijden. In het geval van private schema's heeft SZW geen verantwoordelijkheid.

Wat is de volgende stap binnen mijn context?

Hoe kom ik aan informatie als ik niet voor accreditatie kies maar een andere variant om op die manier een goede afweging te kunnen maken?

Via TNO-sessies kan er ondersteuning worden geboden.

Moet een schema geaccrediteerd zijn, wil een CBI geaccrediteerd kunnen worden?

De RvA accepteert een schemabeheerder voor een specifiek schema. Op basis van de acceptatie van het schema kan een CBI accreditatie voor het schema aanvragen. In de toekomst zal de CBI gevraagd worden het schema te beoordelen in plaats van de RvA. Omdat de RvA de CBI controleert, wordt dit alsnog gedekt. De RvA accepteert de schemabeheerder niet meer als zodanig (deze wordt niet geaccrediteerd) tenzij dit een CBI is. De reactie van de zaal was dat dit een erg ingewikkeld onderwerp is.

De RvA zal in het geval van meerdere CBI's in een branche één schema eenmalig beoordelen. Dit betekent dat de verschillende CBI's met zijn allen het schema moeten vaststellen of een partij moeten aanwijzen die dat voor de branche doet. Mocht er een nieuwe CBI toe willen treden, gebruikt de RvA bij accreditatie datzelfde schema. Dit verlaagt de werklast en leidt tot een uniformer stelsel.

Afsluiting

Max Herold sloot de dag af door het woord te geven aan Rob Triemstra. Rob Triemstra benadrukte dat het goed is om te zien dat er zo velen naar dit symposium zijn gekomen. Het initiatief ligt nu bij het veld. Gaat het werkveld kiezen voor accreditatie of een alternatief? SZW geeft de mogelijkheid om tot een voorkeur te komen. Het afwegingskader biedt houvast om in te schatten of de voorkeur ook door SZW gedragen kan worden, gezien haar systeemverantwoordelijkheid.

Als het werkveld het toelaat wil SZW graag meer op afstand komen te staan, maar dat moet wel verantwoord zijn. Het veld moet zich ook afvragen of na al die jaren de omstandigheden niet zodanig zijn veranderd, dat de noodzaak om het wettelijk vast te leggen vervallen is, of dat de markt het wellicht zelf kan overnemen. Als dat niet aan de orde is, zal SZW de overgang naar accreditatie of een alternatief inrichten.

SZW laat het veld echter niet aan het lot over. SZW biedt ondersteuningssessies van TNO aan. Over twee maanden zullen de beheerstichtingen benaderd worden met een concreet aanbod.